

PRAVO NA INFORMISANJE O ŽIVOTNOJ SREDINI

THE RIGHT OF ACCESS TO INFORMATION ON THE STATE OF ENVIRONMENT

Ana Jovašević

Institut für Kultur und Medien management

Freie Universität, Berlin

ana.jovasevic@gmail.com; tel: 011-2181-627

Sažetak : Ustav Republike Srbije iz 2006. godine u članu 74. pod nazivom "Zdrava životna sredina" propisuje da svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju. Koliki je značaj prava na dostupnost informacija o stanju životne sredine i učešća javnosti u procesu donošenja odluka u ovoj oblasti, kao i Ustavom garantovanog prava građana na obaveštavanje o stanju životne sredine govori činjenica da i Krivični zakonik iz 2006. godine u članu 268. pruža posebnu krivičnopravnu zaštitu, odnosno kažnjivost za krivično delo : "Povreda prava na informisanje o stanju životne sredine". Prema zakonskom rešenju ovo krivično delo se sastoji u uskraćivanju podataka ili u davanju neistinih podataka o stanju životne sredine i pojavama koje su neophodne za procenu opasnosti po životnu sredinu i preduzimanje mere zaštite života i zdravlja ljudi protivno propisima. Od svih bivših jugoslovenskih republika, danas ovo krivično delo poznaje još samo Krivični zakonik Crne Gore iz 2003. godine. Na ovaj način su stvoreni svi potrebni uslovi za potpuno, kvalitetno i efikasno ostvarivanje i zaštitu prava na informisanje o životnoj sredini.

Ključne reči : životna sredina, pravo na informisanje, Ustav, krivično delo, sankcija

Summary : The Constitution of the Republic of Serbia also proclaims this right as a fundamental human right whose protection has obtained the character of a constitutional postulate. Accordingly, in its Paragraph 74 entitled as "Healthy Environment", the Constitution of the Republic of Serbia, adopted in 2006, prescribes that each individual has the right of healthy environment as well as the right to be promptly and fully informed about its state. How significant the right of access to information on the state of environment and the participation of the public in the decision – making in this field as well as the constitutionally guaranteed right of the citizens to be informed on the state of environment actually are, is confirmed by the fact that the Criminal Code, adopted in 2006, provides special criminal – legal protection and punishment for criminal offence "Violation of the Right to be Informed on the State of the Environment" in its Paragraph 268. According to the legislative solution, this criminal offence consists of withholding information or giving false information on the state of the environment and events that are necessary for evaluation of environmental hazard and undertaking measures for protection of human life and health, contrary to regulations. Nowadays, among all former Yugoslav republics, only the system of criminal law i.e. the Criminal Code of Montenegro, adopted in 2003, is also familiar with this criminal offence. That is how the conditions considered as necessary for a complete, excellent and efficient implementation and protection of the right to be informed about environment are fulfilled.

Key words : environment, right to be informed, Constitution, crime, sanction

1. UVOD

Tokom 2009. godine Republika Srbija je ispunjavajući svoje međunarodne obaveze univerzalnog karaktera učinila dalji korak u oblasti obezbeđenja osnova za efikasnu, kvalitetnu, blagovremenu i zakonitu zaštitu, očuvanje i unapređenje čovekove životne i radne sredine. Naime, Narodna skupština Republike Srbije je imajući u vidu sledeće međunarodne dokumente iz oblasti međunarodnog ekološkog prava kao što su : 1) Stokholmska deklaracija o čovekovoј sredini (princip broj 1.), 2) Rio deklaracija o životnoj sredini i razvoju iz 1992. godine (princip broj 10.), 3) Rezolucija Generalne skupštine OUN broj 37/7 od 28. oktobra 1982. godine o Svetskoј povelji za prirodu, 4) Rezolucija Generalne skupštine OUN broj 45/94 od 14. decembra 1990. godine o potrebi obezbeđivanja zdrave životne sredine za dobrobit pojedinaca i 5) Evropska povelja o životnoj sredini i zdravlju koja je usvojena na Prvoj evropskoј konferenciji o životnoj sredini i zdravlju Svetske zdravstvene organizacije u Frankfurtu 8. decembra 1989. godine je ratifikovala Konvenciju o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine¹.

Tako je na specifičan način od strane najvišeg organa naše države još jednom potvrđena univerzalna potreba za zaštitom, očuvanjem i unapređenjem stanja životne sredine, kao i za obezbeđenjem održivog i za životnu sredinu prihvatljivog razvoja, te zauzet stav da je adekvatna zaštita životne sredine od osnovne važnosti po ljudsku dobrobit i uživanje osnovnih ljudskih prava, uključujući i samo pravo na život. Proklamovani ciljevi ove Konvencije sa univerzalnim značenjem i primenom jesu : 1) davanje doprinosa zaštiti prava svakog pojedinca sadašnjih i budućih generacija na život u životnoj sredini adekvatnoj njegovom zdravlju i blagostanju i 2) garantovanje prava na dostupnost informacija, učešće javnosti u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine.

2. UREĐENJE I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE U SRBIJI

Početkom 21. veka na bazi usvojenih univerzalnih i regionalnih međunarodnih standarda, i u Republici Srbiji se pristupilo donošenju novog ekološkog zakonodavstva koje je trebalo da podigne na kvalitetno viši nivo sistem uređenja, unapređenja i zaštite životne sredine, uopšte ili pojedinih njenih segmenata : flore, faune, vode, zemljišta, vazduha i sl. Tako je tokom 2004. i 2009. godine doneto više zakona koji čine "ekološko pravo" čime se naša zemlja približila velikom broju zemalja koje su svoje unutrašnje zakonodavstvo uskladile sa međunarodnim i evropskim standardima (Jovašević, 2005:78-92).

Tako su 2004. godine doneti sledeći ekološki zakoni² : 1) Zakon o zaštiti životne sredine, 2) Zakon o strateškoј proceni uticaja na životnu sredinu, 3) Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine i 4) Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu. Nova reforma u oblasti ekološkog zakonodavstva je izvršena 2009. godine kada su doneti sledeći zakoni³ : 1) Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja i o nuklearnoj sigurnosti, 2) Zakon o

¹ „Službeni glasnik Republike Srbije“ – Međunarodni ugovori broj 38/2009.

² „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 135/2004.

³ „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 36/2009.

zaštiti od nejonizujućih zračenja, 3) Zakon o upravljanju otpadom, 4) Zakon o hemikalijama, 5) Zakon o biocidnim proizvodima, 6) Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu, 7) Zakon o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda, 8) Zakon o zaštiti prirode, 9) Zakon o zaštiti vazduha, 10) Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini, 11) Zakon o zdravlju bilja, 12) Zakon o sredstvima za zaštitu bilja, 13) Zakon o sredstvima za ishranu bilja i oplemenjivačima zemljišta, 14) Zakon o bezbednosti hrane, 15) Zakon o genetički modifikovanim organizmima, 16) Zakon o stočarstvu i 17) Zakon o dobrobiti životinja.

Zakon o zaštiti životne sredine kao osnovni, sistemski ekološki zakon uređuje integralni sistem zaštite životne sredine kojim se obezbeđuje ostvarivanje prava čoveka na život i razvoj u zdravoj životnoj sredini i uravnotežen odnos privrednog razvoja i životne sredine u Republici Srbiji (1977:136-173). Pri tome je određeno da sistem zaštite životne sredine čine mere, uslovi i instrumenti (Boughtley, 1971:78-92) koji su neophodno potrebni za : 1) održivo upravljanje i očuvanje prirodne ravnoteže, celovitosti, raznovrsnosti i kvaliteta prirodnih vrednosti i uslova za opstanak svih živih bića i 2) sprečavanje, kontrolu, smanjivanje i sanaciju svih oblika zagađivanja životne sredine. Ovim je zakonom životna sredina (Vančina, 1982:76-82) definisana kao skup prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostor i uslove za život (Prošić, 2008:499-505). Ona se najčešće izražava putem svoga kvaliteta. To znači da je kvalitet životne sredine stanje životne sredine koje se iskazuje fizičkim, hemijskim, biološkim, estetskim i drugim indikatorima. Kao osnovni konstitutivni elementi životne sredine smatraju se : 1) prirodne vrednosti, 2) zaštićeno prirodno dobro, 3) javno prirodno dobro, 4) geodiverzitet i 5) biodiverzitet.

Prirodne vrednosti jesu prirodna bogatstva koja čine: vazduh, voda, zemljište, šume, geološki resursi, biljni i životinjski svet. Najčešće se kao zbirna imenica za ove vrednosti upotrebljava i pojam životna sredina u svojoj sveukupnosti. Zaštićeno prirodno dobro jeste očuvani deo prirode posebnih vrednosti i odlika (geodiverziteta, biodiverziteta, predela, pejzaža i dr), koji ima trajni ekološki, naučni, kulturni, obrazovni, zdravstveno-rekreativni, turistički i drugi značaj, zbog čega kao dobro od opšteg interesa uživa posebnu zaštitu (Klarer, Paparafa, 1999:112-132). Kao javno prirodno dobro smatra se uređeni ili neuređeni deo prirodnog bogatstva, odnosno vazduha, vodnih dobara, priobalja, podzemnih dobara, šumskih dobara, predela ili prostora, jednako dostupan svima. Za razliku od prirodne vrednosti i prirodnog dobra, geodiverzitet (geološka raznovrsnost) jeste prisustvo ili rasprostranjenost raznovrsnih elemenata i oblika geološke građe, geoloških struktura i procesa, geohronoloških jedinica, stena i minerala različitog sastava i načina postanka i raznovrsnih paleoekosistema menjanjanih u prostoru pod uticajima unutrašnjih i spoljašnjih geodinamičkih činilaca tokom geološkog vremena (Glušćević, Maričić, Petrović, 1971:278-281). Takođe i biodiverzitet (biološka raznovrsnost) obuhvata raznovrsnost organizama u okviru vrste, među vrstama i među ekosistemima i obuhvata ukupnu raznovrsnost gena, vrsta i ekosistema na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou (Lončarić Horvat, 2000:305-314).

Kao subjekti sistema zaštite životne sredine koji su dužni da čuvaju i unapređuju životnu sredinu u Republici Srbije određeni su : 1) Republika, 2) autonomna pokrajina, 3) opština, odnosno grad (jedinica lokalne samouprave), 4) preduzeća, druga domaća i strana pravna lica i preduzetnici koji u obavljanju privredne i druge delatnosti koriste prirodne vrednosti, ugrožavaju ili zagađuju životnu sredinu, 5) naučne i stručne organizacije i druge javne službe

i 6) građanin, grupe građana, njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije. Ovim zakonom su državni organi, naučne ustanove, ustanove u oblasti obrazovanja, zdravstva, informisanja, kulture i druge ustanove, kao i drugi oblici udruživanja, u okviru svojih delatnosti obavezani da permanentno preduzimaju različite mere, radnje i postupke koji imaju za cilj da podstiču, usmeravaju i obezbeđuju jačanje svesti o značaju zaštite životne sredine (Dekanović, 2000:407-411).

Novo ekološko pravo Republike Srbije se zasniva na više načela (Čavoški, 2007:13-21) koji se uglavnom naslanjaju na međunarodne i evropske standarde u ovoj oblasti. To su sledeća načela : 1) integralnosti, 2) prevencije i predostrožnosti, 3) očuvanja prirodnih vrednosti, 4) održivog razvoja, 5) odgovornosti zagađivača i njegovog pravnog sledbenika, 6) “zagađivač plaća” i “korisnik plaća”, 7) supsidijarne odgovornosti, 8) primene podsticajnih mera, 9) informisanja i učešća javnosti i 10) zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristupa pravosuđu. Za temu našega rada od posebnog su značaja dva načela i to : 1) načelo informisanja i učešća javnosti i 2) načelo zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristupa pravosuđu. Načelo informisanja i učešća javnosti znači da u ostvarivanju ustavom zagaranovanog prava na zdravu životnu sredinu svako ima pravo da bude obavešten o stanju životne sredine i da učestvuje u postupku donošenja odluka čije bi sprovođenje moglo da utiče na životnu sredinu. Podaci o stanju životne sredine su javni, a njihovo kršenje predstavlja kažnjivo delo za čijeg su učinioa zaprećene kazne (Nikoliš, 1981:189-219). I na kraju načelo zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristupa pravosuđu znači da svaki građanin ili grupa građana, njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije imaju mogućnost da svoje pravo na zdravu životnu sredinu ostvaruju pred nadležnim organom, odnosno sudom, u skladu sa zakonom.

3. ZAŠTITA PRAVA NA INFORMISANJE U MEĐUNARODNOM PRAVU

Tokom 2009. godine Republika Srbija je ispunjavajući svoje međunarodne obaveze univerzalnog karaktera učinila dalji korak u oblasti obezbeđenja osnova za efikasnu, kvalitetnu, blagovremenu i zakonitu zaštitu. očuvanje i unapređenje čovekove životne i radne sredine. Naime, Narodna skupština Republike Srbije je ratifikovala Konvenciju o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (tzv. Arhuska konvencija)¹. Tako je na specifičan način od strane najvišeg organa naše države još jednom potvrđena univerzalna potreba za zaštitom, očuvanjem i unapređenjem stanja životne sredine, kao i za obezbeđenjem održivog i za životnu sredinu prihvatljivog razvoja, te zauzet stav da je adekvatna zaštita životne sredine od osnovne važnosti po ljudsku dobrobit i uživanje osnovnih ljudskih prava, uključujući i pravo na život. Proklamovani ciljevi ove Konvencije sa univerzalnim značenjem jesu : 1) davanje doprinosa zaštiti prava svakog pojedinca sadašnjih i budućih generacija na život u životnoj sredini adekvatnoj njegovom zdravlju i blagostanju i 2) garantovanje prava na dostupnost informacija, učešće javnosti u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine.

Konvencija o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (poznata kao i Arhuska konvencija) polazi od shvatanja da svaka osoba ima pravo da živi u životnoj sredini koja odgovara njenom zdravlju i blagostanju i dužnost, kako individualnu tako i u zajednici sa drugima, da štiti i unapređuje životnu sredinu u korist sadašnjih i budućih generacija. Stoga građani, u cilju ostvarenja ovih prava i

¹ „Službeni glasnik Republike Srbije“ – Međunarodni ugovori broj 38/2009.

poštovanja ove dužnosti, moraju da imaju potpunu i blagovremenu dostupnost informacija, kao i pravo na učestvovanje u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine. Na taj način bi se u oblasti životne sredine obezbedila bolja dostupnost informacija i veće učešće javnosti u donošenju odluka, te povećavanju kvaliteta i sprovođenja odluka. Tako bi se ostvario doprinos svesnosti javnosti u pitanjima životne sredine i davanje mogućnosti javnosti da izrazi svoju zabrinutost čime se omogućava organima javne vlasti da ove činjenice uzmu u obzir pri donošenju odluka u oblasti uređenja i zaštite životne sredine.

U cilju davanja doprinosa zaštiti prava svakog pojedinca sadašnjih i budućih generacija na život u životnoj sredini adekvatnoj njegovom zdravlju i blagostanju, pojedine države prihvatajući odredbe Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine preuzimaju obavezu da ove međunarodne standarde unese u svoje zakonodavstvo, te da im obezbedi potpunu i kvalitetnu pravnu zaštitu. U tom smislu su ovom konvencijom određeni pojam i sadržina "informacije o životnoj sredini". Tako se pod ovom informacijom podrazumeva svaka informacija u pismenom, vizuelnom, zvučnom, elektronskom ili drugom materijalnom obliku o : 1) stanju elemenata životne sredine, kao što su vazduh i atmosfera, voda, tlo, zemljište, predeli i prirodni kompleksi, biološki diverzitet i njegove komponente, uključujući genetički modifikovane organizme, kao i o interakciji između ovih elemenata, 2) faktorima kao što su supstance, energija, buka i zračenje i aktivnostima ili merama, uključujući upravne mere, o sporazumima u oblasti zaštite životne sredine, o politici, zakonskim aktima, planovima i programima koji utiču ili će verovatno uticati na elemente životne sredine, analizama troškova i koristi (cost-benefit analizama) i drugim ekonomskim analizama i pretpostavkama koje se koriste u donošenju odluka u oblasti životne sredine, 3) stanju zdravlja i bezbednosti ljudi, uslovima života ljudi, kulturnim spomenicima i građevinama, ukoliko na njih utiče ili može da utiče stanje elemenata životne sredine, ili ukoliko na njih deluju ovi elementi, faktori, aktivnosti ili mere.

Prihvatanjem Arhuske konvencije 2009. godine i Republika Srbija je preuzela obavezu da : 1) preduzme neophodne zakonodavne, upravne i druge mere, uključujući mere za postizanje kompatibilnosti između odredaba za implementaciju informacija, učešće javnosti i dostupnosti odredbama o pravnoj zaštiti iz ove konvencije, kao i odgovarajuće izvršne mere, za ustanovljavanje i održavanje jasnog, transparentnog i konzistentnog okvira za sprovođenje njenih odredbi, 2) da obezbedi da službenici i vlasti pomažu i pružaju savete javnosti u traženju dostupnosti informacija, u olakšavanju učešća u donošenju odluka i u traženju pravne zaštite u pitanjima životne sredine, 3) da promoviše ekološko obrazovanje i ekološku svest kod javnosti, posebno po pitanju obezbeđenja dostupnosti informacija, učešća u donošenju odluka i ostvarivanja pravne zaštite u pitanjima životne sredine i 4) da obezbedi odgovarajuća priznanja i pomoć udruženjima, organizacijama i grupama koje promovišu zaštitu životne sredine i obezbediti usklađenost svog nacionalnog pravnog sistema sa ovom obavezom. Pored toga, u nacionalnom zakonodavstvu se obezbeđuju uslovi da se javnosti : 1) omogući učešće u procesu donošenja odluka o posebnim aktivnostima u oblasti životne sredine, 2) omogući učešće u planovima, programima i politici u vezi sa životnom sredinom i 3) omogući učešće tokom pripreme izvršnih propisa i opšte prihvaćenih zakonskih rešenja.

4. ZAŠTITA PRAVA NA INFORMISANJE U KRIVIČNOM PRAVU

Bez obzira što Zakon o zaštiti životne sredine iz 2004. godine ne stavlja na prva mesta načelo informisanja i učešća javnosti i načelo zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristupa

pravosuđu, ipak je njihov praktičan značaj za efikasan, kvalitetan, zakonit i blagovremen sistem uređenja i zaštite životne sredine nesumnjivo velik. On takođe proizilazi i iz odredbi Krivičnog zakonika iz 2006. godine koji tim načelima pruža posebnu krivičnopravnu zaštitu, odnosno kažnjivost za njihovo kršenje. Tako Krivični zakonik Republike Srbije u glavi dvadeset četiri pod nazivom : "Krivična dela protiv životne sredine", u članu 268. predviđa krivično delo : "Povreda prava na informisanje o stanju životne sredine" (Simić, Trešnjev, 2010:192). Prema zakonskom rešenju ovo krivično delo se sastoji u uskraćivanju podataka ili u davanju neistinih podataka o stanju životne sredine i pojavama koje su neophodne za procenu opasnosti po životnu sredinu i preduzimanje mere zaštite života i zdravlja ljudi protivno propisima (Mecanović, 1986:257-261). Od svih bivših jugoslovenskih republika, danas ovo krivično delo poznaje samo Krivični zakonik Crne Gore iz 2003. godine¹.

Objekt zaštite kod ovog dela je ustavom zagantovano jedno od osnovnih ljudskih prava – pravo na blagovremeno informisanje o stanju životne sredine i stepenu njenog ugrožavanja (Đorđević, 2009:168). Radnja izvršenja je alternativno određena tako da se ona može javiti kao : 1) uskraćivanje pravih podataka – prećutkivanje, nesaopštavanje podataka u celosti ili delimično od strane za to zakonom ovlašćenih lica koja su upravo dužna da takve podatke stave na uvid javnosti. Uskraćivanje postoji kada ovlašćeno lice (predstavnik nadležnog organa ili organizacije) izričito odbije da pruži potrebne podatke ili na drugi način izbegava da javnost upozna sa sadržinom određenih podataka. Bez značaja je za postojanje ovog dela kojim licima se na ovaj način uskraćuje davanje podataka : npr. štampi, radiju, televiziji, ustanovama ili organima, odnosno organizacijama za koje postoji značaj, interes da budu informisani o stanju životne sredine. To znači da ukraćivanje podataka nekom radoznom, znatiželjnom licu (pojedincu) ne predstavlja ovo krivično delo i 2) davanje neistinih podataka – saopštavanje, usmeno ili pismeno, neposredno ili posredno podataka (pri čemu se mora raditi o neistinitim, lažim podacima) određenim, fizičkim ili pravnim licima. To su podaci koji odudaraju od objektivne stvarnosti, bilo u celosti ili delimično. Ova radnja postoji kada se tvrdi da postoji određena situacija koja u stvarnosti ne postoji ili kada se postojeća situacija prikazuje neistinito.

Za postojanje krivičnog dela je bitno da se radnja izvršenja preduzima u odnosu na (Ratković, 1998:81-87): 1) podatke o stanju životne sredine i pojavama koje su neophodne za procenu opasnosti po životnu sredinu i preduzimanje mere zaštite života i zdravlja ljudi. Dakle, ovo krivično delo se ne može učiniti u odnosu na bilo kakve podatke koji se odnose na životnu sredinu, već samo u odnosu na one podatke koji su relevantni, dakle neophodni za procenu opasnosti po životnu sredinu, odnosno za život i zdravlje ljudi ili za preduzimanje neophodno potrebnih mera i radnji za zaštitu života i zdravlja ljudi i 2) da se radnja preduzima na određeni način - protivno propisima. Za postojanje ovog dela je takođe bitno da se usled preduzete radnje izvršenja (činjenjem ili nečinjenjem) prouzrokuje posledica u vidu apstraktne opasnosti po životnu sredinu uopšte (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004:755-756). Učinilac ovog dela može biti svako lice. No, to su najčešće upravo ona službena ili odgovorna lica, odnosno preduzetnici koji su u okviru poslova koje obavljaju dužni da saopšte (usmeno ili pismeno) odgovarajuće podatke, na određeni način i određenim sredstvima. U pogledu krivice (vinosti) ovo se delo vrši sa umišljajem što znači da je učinilac svestan svoje obaveze na saopštavanje podataka o stanju životne sredine što svesno i voljno propušta. Za ovo delo je u Krivičnom zakoniku propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

¹ „Službeni list Republike Crne Gore“, broj : 70/2003, 47/2006, 40/2008 i 25/2010.

6. ZAKLJUČAK

Jedna od značajnih oblasti sistema efikasne, kvalitetne, blagovremene, zakonite i potpune zaštite i uređivanja životne sredine jeste pravni sistem. To je skup pravnih propisa koji za objekt regulative ima životnu sredinu u celosti ili pojedine njene segmente : vodu, vazduh, zemljište, floru, faunu i sl. No, u pravnoj teoriji se može pronaći i shvatanje prema kome se ovde radi o pravnom sistemu koji uređuje jedno, i to bitno pravo čoveka - pravo na zdravu životnu sredinu. Ovo pravo je i u Ustavu Republike Srbije proklamovano kao osnovno ljudsko pravo čija je zaštita dobila karakter ustavnog postulata. Tako Ustav Republike Srbije iz 2006. godine u članu 74. pod nazivom "Zdrava životna sredina" propisuje da svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju.

Zakon o zaštiti životne sredine iz 2004. godine kao osnovni ekološki zakon u našoj zemlji, na bazi usvojenih međunarodnih (univerzalnih i regionalnih) standarda u osnovi uređenja i zaštite životne sredine utvrđuje više načela, među kojima se posebno ističu : 1) načelo informisanja i učešća javnosti i 2) načelo zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristupa pravosuđu. U osnovi ovih zakonskih rešenja se nalaze međunarodni standardi sadržani u konvencijama koje je naša zemlja potpisala poslednjih godina. Tako je 2009. godine Republika Srbija ispunjavajući svoje međunarodne obaveze u cilju obezbeđivanja zdrave životne sredine za dobrobit pojedinaca na osnovu Evropske povelje o životnoj sredini i zdravlju iz 1989. godine (Frankfurt) ratifikovala Konvenciju o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine. Pored toga, u nacionalnom zakonodavstvu se obezbeđuju uslovi da se javnosti omogući učešće u procesu donošenja odluka o posebnim aktivnostima u oblasti životne sredine i u planovima, programima i politici u vezi sa životnom sredinom. Koliki je značaj prava na dostupnost informacija o stanju životne sredine i učešća javnosti u procesu donošenja odluka u ovoj oblasti, kao i Ustavom garantovanog prava građana na obaveštavanje o stanju životne sredine govori činjenica da i Krivični zakonik iz 2006. godine u članu 268. pruža posebnu krivičnopravnu zaštitu, odnosno kažnjivost za krivično delo : "Povreda prava na informisanje o stanju životne sredine".

Literatura

- [1] Zbornik radova, (1977): Čovek i životna sredina u SR Srbiji, Beograd, 136-173.
- [2] Boughtley, A.S. (1971): Man and Environment, New York, London, 78-92.
- [3] Čavoški, A. (2007): Osnovi ekološkog prava Evropske unije, Beograd, 13-21.
- [4] Dekanović, A. (2000): Neka nova ekološka svijest, Zbornik radova, Znanost i društvene promjene, Zagreb, 407-411.
- [5] Đorđević, Đ. (2009): Krivično pravo, Posebni deo, Beograd, 168.
- [6] Gluščević, B., Maričić, S., Perović, B. (1971): Science, man and his Environment, Beograd, 278-371.
- [7] Jovašević, D. (2005): Zaštita životne sredine, Beograd, 78-92.
- [8] Klarer, J., Papafara, M. (1999): Bolji okoliš i bolje gospodarstvo, Szentendre, 112-132.
- [9] Lazarević, Lj., Vučković, B., Vučković, V. (2004): Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, Cetinje, 755-756.
- [10] Lončarić Horvat, O. (2000): Budućnost ekoloških davanja, znanost i društvene promjene, Zagreb, 305-314.

- [11] Mekanović, I. (1986): Zaštita čovjekove okoline i njen pravni režim, Pravni vjesnik, Osijek, 2, 257-261.
- [12] Nikoliš, G. (1981): Čovek, društvo, životna sredina, Beograd, 189-219.
- [13] Ratković, V. (1998): Krivičnopravna zaštita životne sredine, Zbornik radova, Aktuelna pitanja tekuće reforme jugoslovenskog krivičnog zakonodavstva, Beograd, 81-87.
- [14] Simić, I., Trešnjević, A. (2010): Krivični zakonik sa kraćim komentarom, Beograd, 192.
- [15] Vančina, F. (1982): Čovjekova okolina, Zagreb, 76-82.